

Izdavaštvo

Milan Pele

Istraživanje i prikupljanje dokumentacije temeljno je za empirijski zasnovane znanosti kakva je, dobrim dijelom, i povijest umjetnosti. Dimenziji empirijskog pridružuje se ovdje i ona teorijska, koja vodi prema interpretaciji građe i stjecanju novih i širih kulturoloških spoznaja. Taj napredak znanosti ne može se postići bez komunikacije, bez iznošenja rezultata istraživanja i njihove interpretacije pred stručnu javnost, koja na njih reagira prihvaćanjem ili kritičkim propitivanjem. Tako se u neprekinutoj komunikacijskoj spirali postižu nove spoznaje i otvaraju nove metodološke smjernice. Znanstvenici Instituta postali su toga svjesni vrlo brzo nakon osnutka ustanove. Prvi, a možda i najdalekosežniji rezultat potrebe za objavljivanjem istraživanja bilo je pokretanje godišnjaka *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* (od 1972.). *Radovi* su otvorili jedan od najvažnijih komunikacijskih kanala znanstvene povijesti umjetnosti u Hrvatskoj, s vrlo rigoroznim sustavom prihvaćanja i recenziranja znanstvenih članaka, koji nadzire nezavisno uredništvo, danas na čelu s Mirjanom Repanić-Braun. Nedugo nakon toga (od 1974.),

Publishing

Milan Pelc

Collecting the research data and documentation is fundamental for empirically-based scholarly disciplines such as, in its large part, the history of art is. Here, the empirical dimension is also joined by the theoretical one, which leads to the interpretation of material and the acquisition of new and wider cultural insights. The progress of a scholarly discipline cannot be achieved without communicating and presenting the research results and their interpretations to a professional public, which responds by acceptance or critical examination. In such an uninterrupted spiral of communication new insights are achieved and new methodological guidelines open up. The Institute's scholars became aware of

this shortly after the founding of the institution.

The first and perhaps most far-reaching consequence of the need to publish research results was the launching of a journal *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* (since 1972). With its very rigorous system of accepting and reviewing articles, *Radovi* opened up one of the most important communication channels for the art history scholarship in Croatia. This annual journal is overseen by an independent editorial board, which is today headed by M. Repanić-Braun. Shortly thereafter (1974) the Institute took over (from Matica Hrvatska) the publishing of the journal *Život umjetnosti*, which is dedicated to phenomena of the contemporary artistic practice. Since 2000,

Institut od Matice Hrvatske preuzima izdavanje časopisa *Život umjetnosti*, posvećenog zbivanjima u suvremenom umjetničkom stvaralaštvu. Nije bez težine činjenica da *Život umjetnosti* od 2000., od kada ga uređuje Sandra Križić Roban, izlazi dvojezično (na hrvatskom i engleskom jeziku) i daje referiran u prestižnom Art&Humanities Citation Index. Naposljetku, od 2004. godine, inicijativom suradnika koje predvodi prva urednica Vlasta Zajec, Institut izdaje i časopis *Kvartal*, kao glasilo povijesnoumjetničke struke u Hrvatskoj; danas ga uređuje Ivana Mance. Putem tih redovitih periodičkih publikacija Institut se obraća najširoj znanstvenoj i stručnoj, domaćoj i međunarodnoj javnosti.

Kako se uslojavao rad i povećavala količina istraženih tema, pojavila se na Institutu i potreba za izdavaštvom specijalnog tipa u polju povijesti umjetnosti. Pokrenuta je 1980. godine isprva skromna a potom sve bogatija biblioteka “Studije i monografije Instituta za povijest umjetnosti”, kojom se stručnoj javnosti prezentiraju rezultati opsežnijih istraživanja znanstvenika i suradnika Instituta. U toj biblioteci, najvažnijoj nakladničkoj seriji Instituta, do sada je objavljeno 40 naslova, dakle u prosjeku više od 10 naslova godišnje. U seriji “Umjetnička topografija Hrvatske”, pokrenutoj 1986. godine, objavljena su dosad 4 sveska.

Dakako, važna nakladnička cjelina Instituta su i zbornici radova sa znanstvenih skupova, simpozija i kongresa hrvatskih povjesničara umjetnosti. Među njima treba posebno istaknuti tri sveska zbornika radova s triju kongresa hrvatskih povjesničara umjetnosti, objavljena u posljednjih deset godina, kao i zbornike radova *Dana Cvita Fiskovića*, također tri sveska, objavljena u posljednjem desetljeću u sunakladništvu s Odsjekom za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Svatko tko se bavio poslom organiziranja znanstvenoga skupa i objavljivanjem njegova zbornika, ili pripremom izložbe, kakva je bila izložba *Sveti trag* (1994.), i njezina kataloga, znade koliko strpljivosti, truda i znanja taj posao iziskuje. Veliki dio toga posla u pripremi i objavljivanju institutskih publikacija obavila je prije odlaska u mirovinu (2003.), pa i poslije, dugogodišnja ravnateljica Instituta Ivanka Reberski.

Godine 1995. pokrenuta je inicijativom Milana Pelca i “Mala biblioteka Instituta za povijest umjetnosti. Teorija

when *Život umjetnosti* started to be edited by S. Križić Roban, it has been published bilingually and is referenced in the Art & Humanities Citation Index. Finally, since 2004, on the initiative of a group of associates lead by its first editor, V. Zajec, the Institute has also published, as the voice of the profession in Croatia, the journal *Kvartal*, which is today edited by I. Mance. Through these regular periodical publications, the Institute has been addressing the widest circle of scientific and professional audiences, both nationally and internationally.

As the work has become increasingly complex, and the amount of explored themes has grown, the need to develop special publishing projects in the field of art history emerged at the Institute. First launched in 1980, "Studies and Monographs of the Institute of Art History" has served to present the professional public with the results of the major research projects of the Institute's scholars and associates. The initially modest but gradually ever more elaborate print edition is the Institute's most important publishing series: 40 titles have been published thus far; on average, more than 10 titles per year. In the series "Art Topography of Croatia", which started in 1986, five volumes have been published thus far.

An undoubtedly important group of publications by the Institute consists of the proceedings of scientific conferences, symposia and congresses of Croatian and international art historians. Among them are three volumes

with proceedings of three congresses of Croatian art historians, which have been published in the last decade. Also, again in three volumes and spanning the past ten years, the conference proceedings entitled *Dani Cvita Fiskovića* have been published as a co-publishing project with the Department of Art History of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb. Anyone who has ever been involved in organising a scientific conference, the publishing of its proceedings, or the preparation of such an event – like the exhibition *Sacred Token – Nine Hundred Years of Art of the Archdiocese of Zagreb* (1994) and its catalogue – knows how much patience, effort and knowledge this task requires. A large part in the preparation and publishing of the Institute's publications was carried out by the long-time director of the Institute, Ms. Ivanka Reberski, prior to her retirement (2003), and even some time thereafter.

In 1995, on the initiative of M. Pelc, the "Small Library of the Institute of Art History: Theory of Art – Art Critiques", was also launched; it offers the domestic audience, particularly students, high-quality translations of classic texts on art history, mostly in the form of a *reader*. In this series, several volumes dedicated to art criticism in Croatia were also published. Apart from it, a number of other translations were issued as separate monographs (Wölfflin, Kultermann, Damisch, Boudon, Eco, van Straten, Barral), which have not only made an important contribu-

umjetnosti – likovne kritike”, koja je domaćem čitateljstvu, posebice studentima, ponudila kvalitetne prijevode klasičnih tekstova povijesti umjetnosti, pretežito tipa *readera* (zbornika tekstova). U toj biblioteci objavljeno je i nekoliko svezaka posvećenih likovnoj kritici u Hrvatskoj. Izvan te serije objavljen je niz drugih knjiga prijevoda kao zasebnih monografija (autori: Heinrich Wöllflin, Udo Kultermann, Hubert Damisch, Philippe Boudon, Umberto Eco, Roelof van Straten, Xavier Barral), koje su dale važan doprinos ne samo boljem upoznavanju trendova u pisanju klasične i suvremene povijesti umjetnosti, već su u novije doba potakle i druge nakladnike na slične izdavačke projekte. Nažalost, zbog nepovoljne financijske situacije u posljednje tri godine, izdavanje prijevoda moralo je biti obustavljeno.

Izdavaštvo je na Institutu uvijek bilo povezano s velikim naporima u pribavljanju sredstava, jer radi se o neprofitnim naslovima za razmjerno uzak krug čitatelja. Bez potpore državnih institucija, u prvom redu Ministarstva znanosti i Ministarstva kulture, kao i Grada Zagreba, respektabilan nakladnički program Instituta ne bi se mogao ostvariti. Osim toga, da bi se nekako smanjio teret troškova, pojedine su skuplje monografije objavljene u sunakladništvu s drugim izdavačkim kućama i ustanovama, poput već spomenutog Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kao i naklade Ljevak. Na tom polju izvrsna je suradnja ostvarena s Gradskom knjižnicom Jurja Šižgorića u Šibeniku, zahvaljujući prije svega otvorenosti za suradnju pri objavljivanju “šibenskih” tema njezina ravnatelja, Milivoja Zenića. U posljednje vrijeme nekoliko važnih i skupih monografija Institut je objavio u sunakladništvu sa Školskom knjigom u Zagrebu, pri čemu je presudna bila dobra volja i zalaganje predsjednika uprave te vodeće nakladničke kuće u Hrvatskoj, Ante Žužula. Kao svojevrsna kruna suradnje sa Školskom knjigom i kao pionirski pokušaj te vrste u nas, objavljena je kapitalna knjiga-zbornik *Hrvatska umjetnost. Povijest i spomenici* (2010.) za koju je tekstove pisalo 24 autora, djelatnika Instituta i vanjskih suradnika.

Naravno, svaka knjiga i svaka publikacija može imati svoje mane, no one su u slučaju izdanja Instituta minorne u usporedbi s velikim doprinosom koju su dale struci i kulturi Hrvatske u četiri protekla desetljeća, otkad je pokre-

tion to the better understanding of the trends in the writing of classical and contemporary art history, but have also recently inspired other publishers to undertake similar projects. Unfortunately, due to the adverse financial situation in the last three years, the publishing of translations has ceased.

Publishing at the Institute has always been associated with great efforts to raise funds, namely as the published titles are unprofitable and intended for a relatively small circle of readers. The Institute's respectable publishing program could not be achieved without the support of the state institutions, primarily the Ministry of Science and the Ministry of Culture, as well as the City of Zagreb. In addition, in order to reduce the burden of costs, some more expensive monographs were published in cooperation with other publishing houses and institutions, such as the already mentioned Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb. In this area, an excellent co-operation was achieved with the Municipal Library of Juraj Šižgorić in Šibenik, thanks primarily to its director, Milivoj Ženić, who was interested in the cooperation in publicising "Šibenik topics". Recently, the Institute has issued several important and expensive monographs

in co-publishing ventures with Školska Knjiga in Zagreb, through which the goodwill and commitment of Ante Žužul, the CEO of this leading Croatian publishing house, were crucial. As a crown of the cooperation with Školska Knjiga, and as a pioneering attempt of this kind in Croatia, the capital anthology, *Croatian Art: History and Monuments* (2010), was published; the book's articles were written by 24 authors from the Institute and other associates.

Certainly, every book and every publication can have its flaws but, in the case of the Institute's publications, they – as we believe – are minor in comparison with the great contribution that they have provided to the profession – and Croatian culture in its international context as a whole – during the past four decades since the Institute first began its publishing activities. In Croatia, there is not a single institution or specialised publisher who has released into the "scholarly and professional" circulation as much published art-historical material as the Institute of Art History. The bibliography of the published professional and scholarly papers is the best evidence of this and, in it, the reader will find detailed information on all of our publications.

nuto nakladništvo na Institutu. U Hrvatskoj nema nijedne ustanove ili specijaliziranog nakladnika koji je u znanstveni i stručni optjecaj “pustio” toliko objavljene povijesno-umjetničke građe kao Institut. Bibliografija objavljenih stručnih i znanstvenih radova u izdanjima Instituta o tome najrječitije govori. U njoj će čitalac pronaći iscrpne podatke o svim našim publikacijama.